

Training met lessen van het Zomerschaak: Het vastleggen van de zwaktes en de ontsnappingen uit de berenkuilt

Ik had voor vandaag als training enkele partijen geanalyseerd uit het zomerschaak van mijn zojuist afgelopen zomervakantie 2022. Twee partijen gaan in op het thema 'ontsnappen uit slechte of verloren stelling', een handige 'eigenschap' waarmee je veel verliespunten kun voorkomen. Dat vergt wel enig strategisch inzicht en gevoel voor mogelijke combinaties. En de andere partij laat zien hoe je door 'gunstig stukken ruilen' en zwaktes vastleggen een betere stelling kunt krijgen die jou allen winstkansen biedt. Ook een belangrijk thema! Dat vergt wel wat strategisch en positioneel inzicht.

Wie kent dat niet, zit je midden in het middenspel en er kunnen op meerdere manieren meerdere stukken geruild worden. Of niet. Hoe bepaal je dan wat je gaat doen? Het is vaak de pionnen structuur die bepaalt welke stukken 'goed' zijn en welke minder goed of slecht. Daarnaast speelt de (potentiële) activiteit van het stuk een rol bij die vraag.

'Voordelig ruilen' is een thema uit het onvolprezen Stappenplan, is een belangrijke manier om een betere stelling te krijgen en op winst te kunnen spelen. En wie kent het niet, je weet dat je verloren staat, maar je wil nog niet opgeven. Dan ga je op zoek naar 'rommel kansen', valstrikjes, verwarringzaaiende zetten en andere schwindels. Al deze thema's kwamen langs in die paar partijen die ik tijdens het zomerschaak heb gespeeld. Ik begin met een mooie schwindel.

Ik deed tijdens het Open Nederlands Kampioenschap (ONK) in Dieren mee met een vierkamp. Dat was niet de eerste keer, ik vind dat een leuke vorm voor een toernooitje. Niet te veel partijen, en ongeveer gelijkwaardige tegenstand. Zo ook deze keer, in de rating categorie 1960 – 2020. Enige nadeel van drie partijen is dat je of twee keer wit hebt, of twee keer zwart. Ik had twee keer zwart en één keer wit, en dan ben ik met een score van plus één al blij. Super toevallig ging het ook zo, twee keer remise met zwart, al stond ik beide keren verloren!; en een winstpartij met wit, die ook remise had kunnen worden. Met de score van 2 uit 3 eindigde ik gelijk bovenaan in mijn groep (vierkamp 3), maar dat had dus ook met wat pech een half uit drie kunnen zijn. Voordelig ruilen en ontsnappen uit verloren stellingen (wat ik op de club heel veel heb geoefend) waren mijn redding en leidden tot mijn 2 uit 3 score. Kijk maar even mee wat er zoal gebeurde, te beginnen met de overwinning...

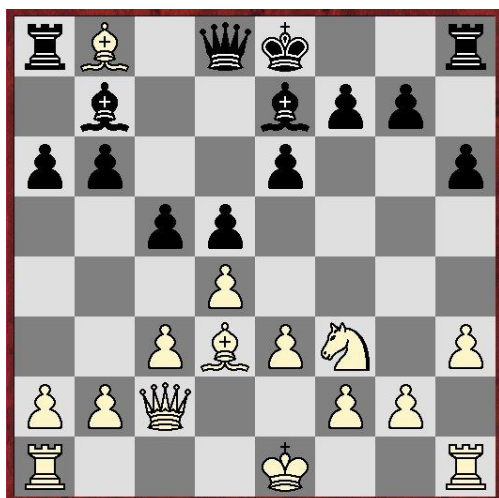
Gerard Milort – Murk Voersma, Dieren 2022, Vierkamp 3, ronde 2

1.d4 Pf6 2.Pf3 e6 [2...d6 3.g3 g6 4.Lg2 Lg7 5.c4 0-0 6.Pc3 c5 7.d5 Lf5 8.0-0 Pa6 9.Ph4 Ld7 10.e4 Db6] 3.Lf4 b6 4.e3 Lb7 5.Ld3 Le7 6.Pbd2 d5 7.c3 Pbd7 8.Dc2

Stelling na **8.Dd1-c2**

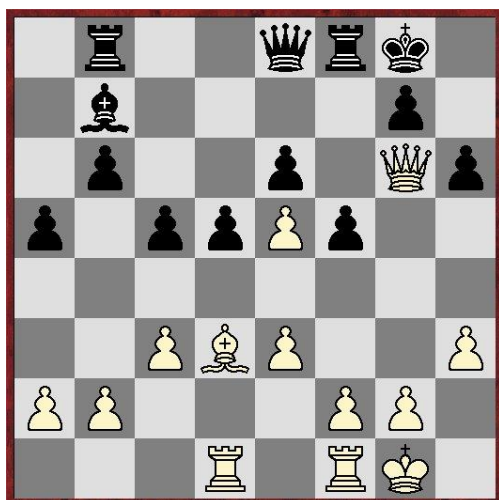
Eigenlijk het verkeerde plan in de London. Beter is meteen Pe5, zodat de dame naar f3 kan! [8.Pe5 0-0 (8...c5 9.Df3) 9.Df3] 8...c5 9.Pe5 a6 10.h3 h6 11.Pdf3 [11.0-0 0-0 12.Tad1; 11.g4 Tc8] 11...Pxe5 12.Pxe5 Pd7 13.Pf3 Pb8 14.Lxb8 [14.De2]

Stelling na 14.Lf4xb8

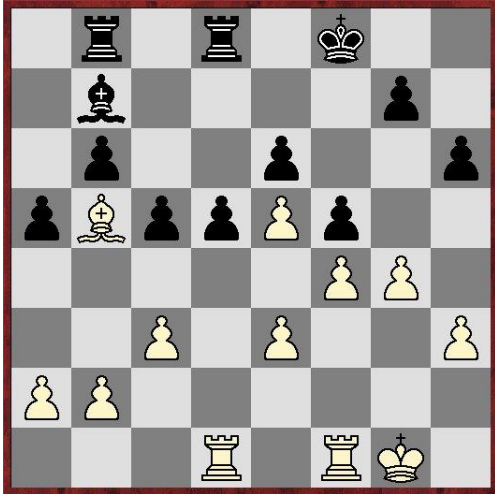
Op zich een rare zet natuurlijk. Wie gaat er nu zijn reeds ontwikkelde loper ruilen voor een nog niet ontwikkeld paard? Ooit heb ik dat een keer gedaan in de KNSB om een pion mee te winnen. Het nadeel van die ruil destijds was echter groter dan de pionwinst, en ik verloor vrij kansloos. Maar hier ging ik niet voor de pionwinst op a6, die mogelijk is na Txb8 15.Lxa6! Lax6 16.Da4+ en Dxa6. De ontwikkelingsvoorsprong die zwart dan krijgt is de pion meer dan waard. Mijn bedoeling was om straks een paard of loper over te houden tegen zijn witveldige loper op b7... Maar strikt genomen was 14.De2 wellicht beter.

14...Txb8 [14...Dxb8] 15.Pe5 [15.Lxa6 Lxa6 16.Da4+ b5 17.Dxa6 Tb6 18.Da7 0-0 (18...cxd4 19.exd4 0-0 20.Pe5) 19.Pe5 cxd4 20.exd4 (20.Pd7 dxe3 21.Pxb6 exf2+ 22.Kf1 Lc5) 20...Te8; 15.De2 Ld6] 15...0-0 16.De2 Ld6 17.0-0 Lxe5 18.dxe5 a5 19.Tad1 f6 20.Dg4 f5 21.Dg6 De8

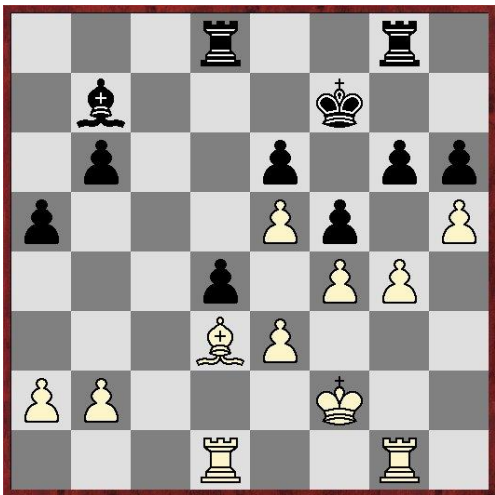
Stelling na 21...Dd8-e8

Mede dankzij de zet f6 zijn zwarts witte velden verder verzwakt. Daarom wil ik zelfs wel dames ruilen, want in het eindspel tellen de zwaktes harder aan. 22.Dxe8 Tfxe8 23.Lb5 Ted8 24.f4 [24.Td2;en 24.a4 konden ook] 24...Kf8 [24...a4] 25.g4

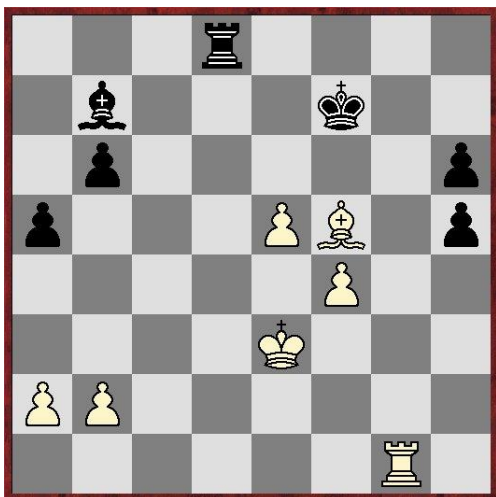
Stelling na **25.g2-g4!**

De grootste zwakte van zwart is m.i. veld en pion e6. Met de opmars g4 start ik de route naar verdere verzwakking en binnendringen in de vijandelijke stelling. Zwart kan eigenlijk niet goed tot d4 komen zonder pion verlies, en daarmee blijft zijn loper opgesloten. **25...g6 26.Kf2 Kf7 27.Tg1 Tg8 28.h4 Tbd8 29.Ld3** Dit is een lokzet, die tevens de aanval op f5 en g6 inzet, nodig om bij e6 te komen. **d4** [29...a4 was beter] **30.cxd4 cxd4 31.h5**

Stelling na **31.h4-h5**

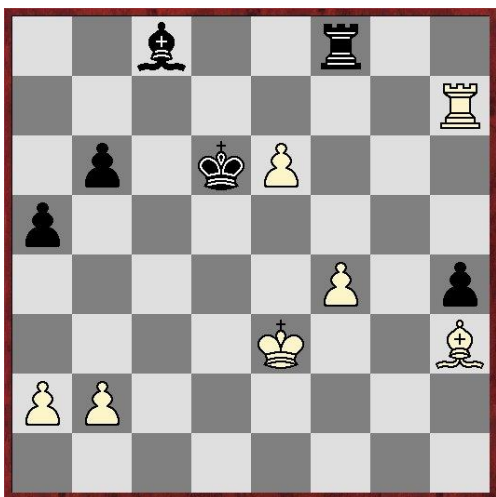
Als zwart nu op h5 slaat, sla ik niet terug op h5, maar sla ik op f5! En op (nu) f5xg4 komt Lxg6+! Eindelijk lijkt de loper op b7 mee te gaan doen, maar het is eigenlijk al te laat! [Ook mogelijk en misschien wel beter was 31.Tc1 dxe3+ 32.Kxe3 Td7 33.Lb5 Te7 34.gxf5 gxf5 en dan pas 35.h5] **31...gxh5** (beter was 31...g5) **32.gxf5 dxe3+ 33.Kxe3 Txf1 34.Txf1 exf5 35.Lxf5**

Stelling na **35.Ld3-xf5**

Opzet helemaal gelukt! Vrijpion op de e-lijn, en veld e6 is vrij om op te stoten... De waardering is gegroeid tot +2,5 ondanks gelijk materiaal. 35.Lc4+ had minder zin wegens Ld5 met gelijke (!) stelling.

53...h4 36.Tg6 Lc8 37.e6+ Ke7 38.Txh6 [38.Tg7+ Kd6 (38...Kf6 39.Tf7#) 39.e7 Te8] 38...Tf8 39.Th7+ [39.Lh3 Tg8 40.Ke4 Tg3 (40...Lb7+ 41.Ke5 Lg2 42.Th7+) 41.Txh4 Kd6 42.f5] 39...Kd6 40.Lh3

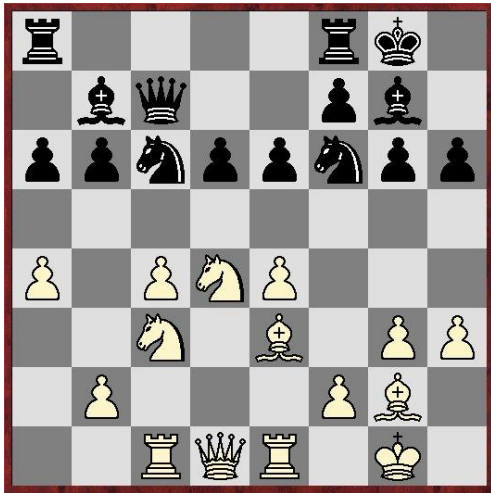

Stelling na **40.Lf5-h3!**

Geen grappen... Op 40...Lxe6 komt 41.Th6 Te8 42.f5! de witte penning domineert de zwarte dreiging met aftrekschaak, en de loper op e6 gaat verloren. En op 40...Te8 komt (ook) f5. Om de drieging Th6 tegen te gaan speelde Murk nog Tf6, waarna het op sterk lijkende 41.e7 nog Ld7 kan, wat beter is dan 41...Lxh3 42.e8P+! en Pxf6! Maar e7 heeft geen haast, eerst f5 is wel zo veilig en sterk. **40...Tf6 41.f5** en hier gaf zwart de ongelijke strijd (met gelijke lopers!) op. **1-0**

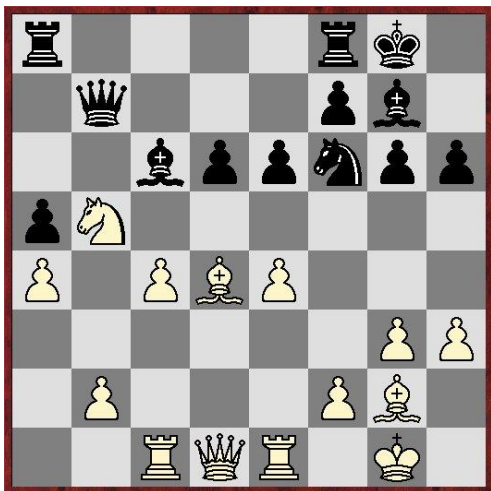
Dat was de tweede ronde, de dag ervoor was ik ontsnapt, nadat ik een elementaire tactische wending in het middenspel over het hoofd had gezien. Dat krijg je als je nooit Siciliaans speelt, anders had ik het wel 10x eerder gezien... Het gebeurde in onderstaande stelling, waarin ik zwart had tegen **Leen de Jong**, na de volgende zetten:

1.c4 Pf6 2.Pf3 d6 3.g3 g6 4.Lg2 Lg7 5.0-0 0-0 6.d3 c5 7.Pc3 h6 8.Ld2 Ld7 9.h3 Lc6 10.e4 e6 11.Te1 a6 12.a4 b6 13.d4 cxd4 14.Pxd4 Lb7 15.Le3 Dc7 16.Tc1 Pc6?

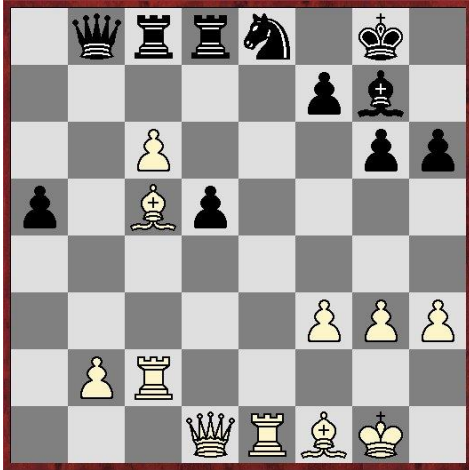
Stelling na 16...Pb8-c6?

Waar was ik met mijn gedachten dat ik hier niet naar het vernietigend mooie antwoord Pd5! heb gekeken. Een absolute standaard wending in dit type stellingen... Ik sta meteen verloren, maar ja, met meteen opgeven is nog nooit een partij gewonnen. En ontsnappen uit verloren stelling is nu ook al een populair thema voor schaakboeken. Ik kan er inmiddels ook wel eentje mee vullen. **17...Dd8(!)** [17...exd5 18.cxd5 Tfe8 19.dxc6 Lc8 20.Dd3 (20.Lf4 Ph5)] **18.Pxc6** [beter is 18.Pxf6+ Lxf6 19.e5 Pxd4 20.exf6 Lxg2 21.Dxd4 Lb7 22.Lxh6] **18...Lxc6 19.Lxb6 Dd7 20.Pc3 a5 21.Pb5 Db7 22.Ld4...**

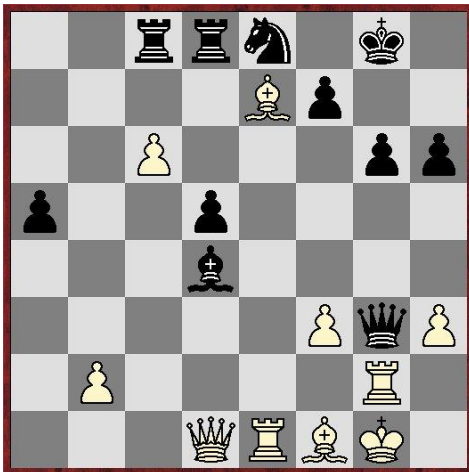
Stelling na 22.Lb6-d4

Met een waardering van +1,5 mag wit hopen op een overwinning. Dat zou ook zeker gebeurd zijn als ik hier op e4 had geslagen met Pxe4. Want dan slaat wit eerst de looper op g7, want na Kxg7 komt er een dame schaak op d4 in de stelling en gaat er een stuk verloren na terugslaan op e4 of slaan op (Px)d6. **22...Tfd8 23.f3** [23.Lc3 is beter, want nu is er een verzwakking van veld en pion g3, wat mijn (stiekeme) aanvaldoel wordt] **23...d5 24.exd5 exd5 25.c5 Lxb5 26.axb5 Dxb5 27.c6 Tac8 28.Lf1 Db4 29.Tc2 Pe8 30.Lc5 Db8!**

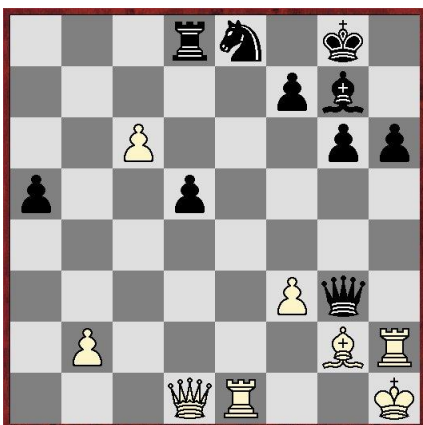
Stelling na **30...Db4-b8**

Wit dreigt met Le7 een kwaliteit te winnen, maar daar doe ik toch weinig tegen. Mijn enige kans leek mij om dan met Dg3+ en Ld4+ op zoek te gaan naar eeuwig schaak. **31.Le7 Dxc3+ 32.Tg2 Ld4+!**

Stelling na **32...Lg7-d4+!**

De pointe van Db8. Op Dxd4 volgt nu Dxe1, en dan heb ik mijn kwalletje alvast terug...en sta ik zelfs beter! Wit heeft nu niet beter meer dan eeuwig schaak toestaan. En zo geschiedde. **33.Kh1 Dxc3+ 34.Th2 Dg3 35.Tg2 Dh3+ 36.Th2 Dg3 37.Tg2 [37.La6 Lg7] 37...Dh3+** met remise (drie keer de zelfde stelling). ½-½ Merk op dat wit ook niets anders heeft, want ook op bv. 37.Lg2 (i.p.v. Tg2) komt Lg7 38.Lxd8 Txd8, en zwart staat met twee pionnen voor de kwal en een betere stelling zelfs beter!

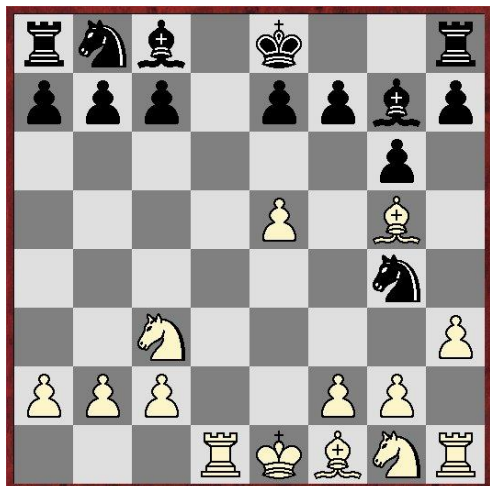

Analyse na **38...Tc8xd8**

Oef, een nare start net voorkomen...

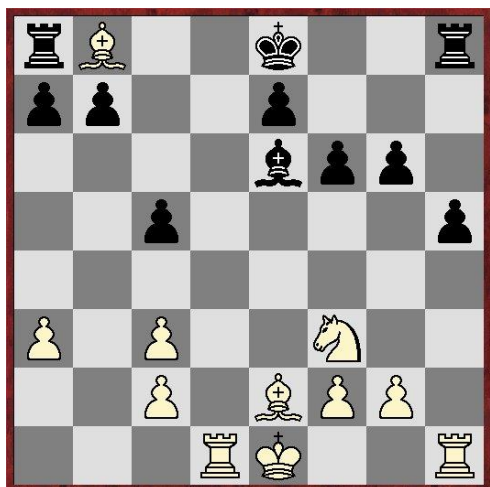
Even zo vrolijk was mijn ontsnapping in de derde en laatste ronde. Mijn laatste tegenstander, **Goswin Zeeman**, had ook 1,5 uit 2, dus wij streden om de (ongedeelde) eerste plaats. Ik had zwart.

1.e4 d6 2.d4 g6 3.Pc3 Pf6 4.Lg5 Lg7 5.e5 dxe5 6.dxe5 Dxd1+ 7.Txd1 Pg4 8.h3 (ook mogelijk was wel meteen 8.Pd5! Lxe5 9.Pf3 Ld6 10.Lxe7!! (niet gezien) Lxe7 11.Pxc7+ Kf8 12.Pxa8 met groot voordeel). Door de verkeerde volgorde in de opening te kiezen, verlies ik binnen 10 zetten een stuk tegen twee pionnen! Lekker bezig... Op direct Pb5 meende ik Lxe5 als redding te hebben, maar dat bleek dus achteraf ook niet te kloppen...

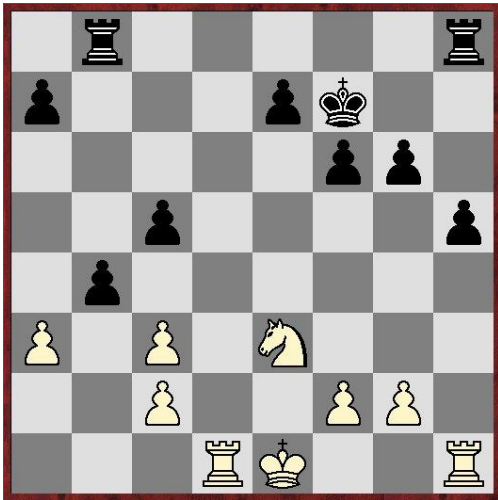
Stelling na **8.h2-h3**

8...Lxe5 9.hxg4 Lxg4 10.Le2 Le6 11.a3 h5 12.Pf3 Lxc3+ 13.bxc3 f6 14.Lf4 c5 15.Lxb8?! Had hij naar mijn vorige partij gekeken, waar ik deze zet ook speelde? Of wilde hij gewoon zoveel mogelijk stukken ruilen? Ik denk het laatste, want hij liet ook Lxc3 toe en gaat zo Lc4 met ruil voorbereiden. Op zich logisch als je een stuk voor staat, want in het eindspel is de overwinning dan dichterbij.

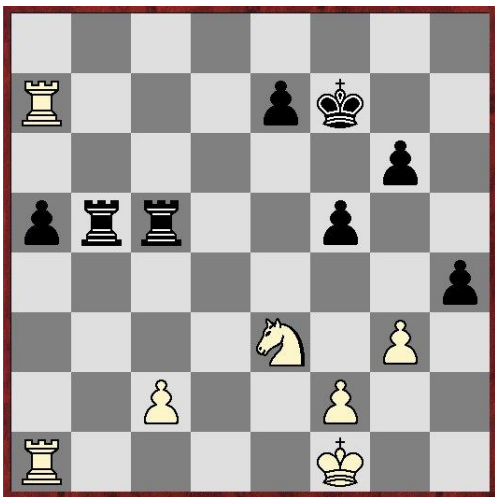
Stelling na **15.Lf4xb8**

15...Txb8 16.Pd2 Kf7 17.Lc4 Lxc4 18.Pxc4 b5 19.Pe3 b4... Intussen was mijn strategie om zo veel mogelijk pionnen te ruilen en eventueel één toren, en bij voorkeur alle pionnen op één vleugel zien te krijgen. Dat maakt mijn kansen op remis het grootst!

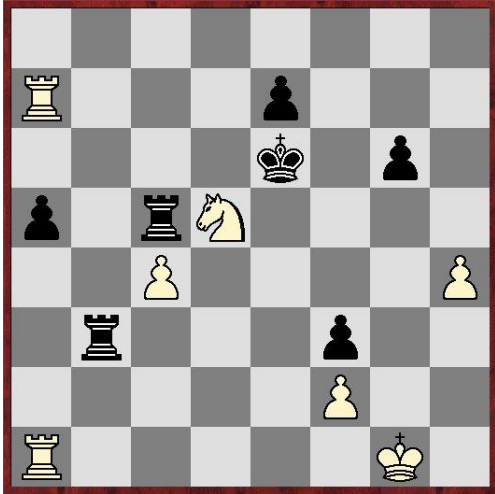
Stelling na **19...b5-b4**

Hoewel geheel volgens mijn plan, toch volgens Fritz niet de beste. Een zet als Thd8 was objectief beter, maar maakt het niet spannender. Maar ja, computers doen niet aan psychologie, en ik wel!
20.cxb4 cxb4 21.axb4 Txb4 22.Ke2 Tc8 23.Td7 a5 24.Ta1 Tb5 25.Ta7 Tcc5 26.Kf1 f5 27.g3 h4...

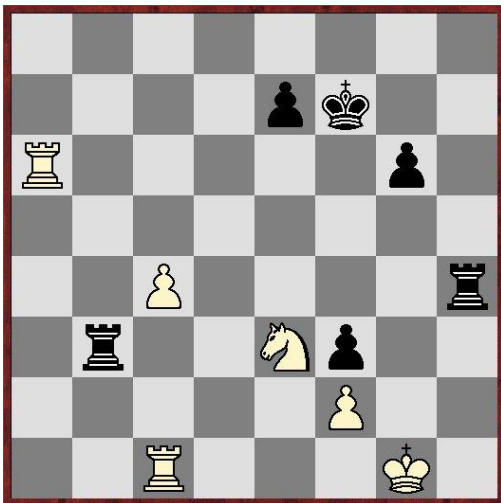
Stelling na **27...h5-h4!**

Kijk, nu wordt het al een beetje uitkijken geblazen voor wit. Het paard dat c2 dekt moet aangevallen en verjaagd worden, en zijn dekking ga ik ondermijnen. Daarvoor moet pion g3 weg, zodat ik met f4 zijn paard kan verjagen, en daarna met f3 een klein kooitje om zijn koning kan bouwen. Pion a5 ruilen voor c2 past in mijn plan om alleen pionnen op de koningsvleugel over te houden. En dan bv via de h-lijn binnendringen... Met de pion op f3 dreigt er (soms) ook mat op de onderste rij. Uiteindelijk blijft wit wel huizenhoog gewonnen staan, maar hij moet toch telkens lang nadenken vanwege de plaagstootjes, en komt daardoor in tijdnood. En dan doet ook hij een keer een slechte zet die mij tegenkansen gaat bieden. **28.c4 Tb3 29.gxh4 f4 30.Pd5 f3 31.Kg1 Ke6...** Een absoluut bizarre zet. Maar dat geldt ook voor wits vorige zet Kg1, want er was weinig tegen Txe7+ en ook Te1 was beter.

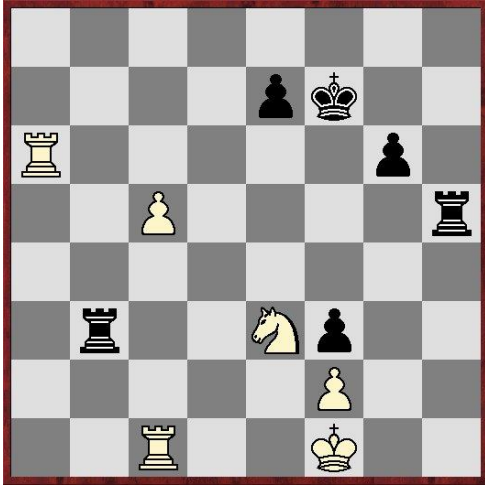
Stelling na **31...Kf7-e6**

Ook nu kan zowel $Txe7+$ als $Te1+$, en beide zetten zijn goed. Wit heeft echter gezien hoe ik ontsnapte in de eerste ronde, en kiest om alles dicht te houden en te verdedigen, inclusief zijn vrijpion op c4, waarmee wil hij de partij gaan winnen. **32.Pe3 Th5 33.T7xa5 Txb4 34.Ta6+ Kf7 35.Tc1...**

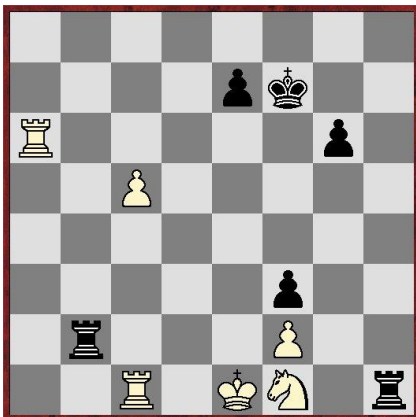
Stelling na **35.Ta1-c1**

Zo, de race naar c8D kan beginnen, en wit gaat zeker winnen. Of niet? Had wit niet beter bv $35.Pf1$ kunnen spelen, om met $Pg3$ de g-lijn te dichten en het matveld h1 te dekken? Waarschijnlijk wel. Welk plan kiest zwart hier om toch nog tot een schwindel te komen? Ik doe alsof ik de c-pion wil blokkeren op veld c5 en speel **35...Th5 36.c5** (verhinderd $Tc5$) **Tg5+ 37.Kf1 Th5!**

Stelling na (opnieuw) **37...Th5!**

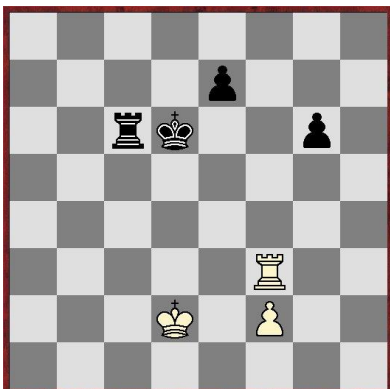
Ja, nu dreigt er inderdaad heel eventjes mat op h1. Wit denkt echter makkelijk te ontsnappen met Ke1. **38.Ke1 Th1+** Maar nu pas ontdekt hij (net op tijd!) dat 39.Pf1 verschrikkelijk faalt op...

Analyse na 39.Pf1 Tb2!!

39...Tb2!! Ongelooflijk maar waar. Als wit hier ingetrapt was, zou het ondekbaar mat geweest zijn! Maar helaas, zo erg werd het niet... **39.Kd2 Txc1** met remise aanbod, dat werd aangenomen, ½-½.

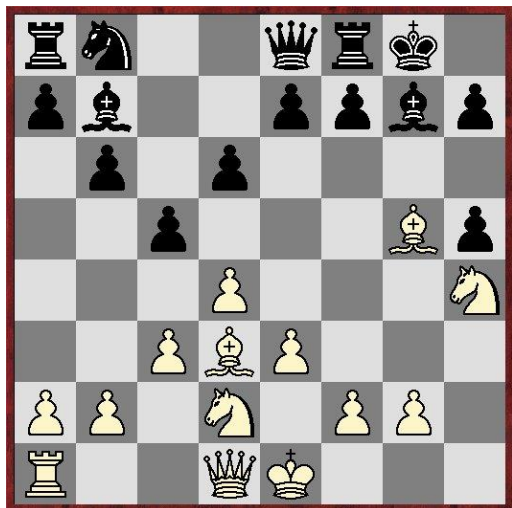
Ik had alleen gekeken naar 40.Kxc1 Tc3+ 41.Kd2 Txc5 in de hoop ook nog de f-pion te kunnen ruilen, waarna T+P tegen T remise moet worden. Maar er was nog wat sterkers! Op 40.Kxc1 kan het fraaie Txe3!! Wit kan niet terugnemen wegens g2 en de pion loopt door naar dame! Dan had ik zelfs wat beter gestaan... Zie 40.Kxc1 Txe3 41.c6 Te5 42.Kd2 Ke6 43.Ta3 Tc5 44.Te3+ Kd6 45.Txf3 Txc6

Analyse na 45...Txc6

Misschien iets te vroeg remise aangeboden, maar ook het eindspel van K+T+pi tegen K+T+2pi is veelal binnen de remise marge. En ik had eigenlijk ook niet meer verdiend, al telt dat ook weer eigenlijk niet mee. Eind goed al goed, geef niet te snel op, en blijf spel houden zodat je nog tegenkansen kunt creëren!

Dan waren er ook nog enkele leuke stellingen om te analyseren, waar de lieden lekker lang mee bezig waren. Zoals deze bv:

Aran Köhler, Amsterdam 2012

Wit speelt en wint.

Fred Slingerland, Leiden 2022

Hoe zoekt en vindt zwart zijn kans om in leven te blijven...

Volgende week de oplossingen!